

Đọc thơ Lê Công Minh

NGUYỄN ĐẮC KHOA

Từ khi biết được AH Lê Công Minh ra trại và về sống tại chốn sơn dã miền Đông Nam phần, thỉnh thoảng tôi có thơ về thăm Minh. Có lần tôi hỏi Minh đạo này còn làm thơ như ngày xưa không thì trong một thư hồi âm Minh cho biết thi hứng (inspiration poétique) vẫn rất rào. Và kể từ đó mỗi lần gửi thơ sang cho tôi Minh đều có kèm theo bốn, năm bài thơ do Minh làm, có bài làm khi còn trong lao, có bài mới làm gần đây tại diền trang. Tôi còn nhớ có những bài thơ châm biếm, mỉa mai rất cay nhưng thôi ở đây tôi xin chép ra những bài thơ trữ tình theo tôi nghĩ là Minh rất sở trường về loại thơ này để gửi đến bạn hữu.

Một vài bài thơ ngắn thường không để được tôi đem dịch sang Pháp ngữ kèm theo gọi là để phụ họa cùng một người bạn thơ tri kỷ và cũng để gửi đến các bạn bè già đọc tiếng Tây, tiếng ư cho vui.

Nguyễn Đắc Khoa

Garland, Texas

Chợt thấy quê nhà trong nắng hanh

Bao nhiêu năm đắm đuối trời xanh

Bao nhiêu năm một màu tóc trắng

Mà cố hương ơi! Mộng chưa thành

Il m'arrive par hazard de trouver mon village natal en plein soleil

Combien d'années j'ai grande passion pour le bleu du ciel

Combien d'années tous mes cheveux se sont tournés en une couleur argentée

Oh! village natal, mon rêve n'est pas encore devenu réalité.

Nơi Em qua cơn gió lạ thổi về

Xóa sạch hết dấu giày in trên cỏ

Anh ngơ ngác tìm hương chìm trong gió

Chỉ thấy trời hung bạo đuổi mây đi

Un coup de vent inconnu

Sur le lieu où tu as passé, souffle violemment
En effacant toutes les traces de ta chaussure
Laissées sur les pelouses verdoyantes.

Muet de stupeur, je tente de chercher
Ce parfum frais disparu dans l'air
Et ne trouve que des masses de nuages
Poussées par le vent sous un ciel d'orage.

Vàng trắng bạc tròng trành trong vũng nước

Gió hoang mang dần vặt lá trên cành

Anh cuối xuồng mong manh mùi cỏ ướt

Nhớ vô cùng một thuở tóc còn xanh.

Bài dịch theo ý của tác giả.

À la surface d'une flaue d'eau vacille une lune argentée

Les feuilles des branches sont harcelées par un vent désorienté
En me baissant je sens une vague odeur de l'herbe mouillée
Qui me fait penser à mon jeune âge passé.

*Yêu trời xanh lặng lẽ xanh
Yêu màu lá biếc trên cành sớm mai
Hoàng hôn thương cánh chim bay
Yêu vắng trăng sớm: nét mày Nguyễn Du.*

J'aime le bleu du ciel, ce bleu lointain
Et le vert des feuilles sur les branches au grand matin
J'aime le coup d'ailes de l'oiseau au crépuscule.
Et la nouvelle lune:
Ce trait des sourcils de la belle du poète
Nguyen Du

(Poèmes couposés par Lê Công Minh et traduits en français
par Nguyễn Đắc Khoa

Tại Điền Trang Lộc Xuân

*Mở cửa ra thấy Núi,
Núi bình yên và tin cậy biết bao!
Suốt bốn mùa trời thăm đến nao nao
Đất chan chứa màu xanh cây đang lớn;
Xa thị thành,
văn minh còn khiêm tốn
Mà gió trăng lồng lộng đắm say người...
Rồi cuối cùng
Ta đã có một nơi
Sống - Làm việc - Rong chơi cùng suy nghĩ.
Ta sẽ là Lương Nông
bởi chưa thành Hào Sĩ,
Cảm khoái ngâm câu “Đốc cạn một Hô
Trường”
cái cuốc, cái cà, rẫy bái, ruộng nương
Còn Đất, còn Trời
Người sẽ tìm ra Cửa.
Tiếng chim hót sớm mai
điệu dàng như lời Em một thuở
Phút bình yên
Ta lặng nhớ cuộc đời...
Ngoài vườn kia quả chín sắp rơi,
chim ăn nhé, cho lòng ta vui mẩy.
Hoa thăm đỏ, cho dấu là hoa giấy
Gió tự trời xanh biếc xuống mơn man;
Hợp hĩnh sắc màu,
những cánh bướm khoe khoang.
Chợt xao xác
Dường như ghen với gió.
Còn đâu đó
bon chen ngàn lá cỏ,
cứ thản nhiên phung phí ánh mặt trời...
con cu cuồm trên cành mận đánh rơi
mẩy tiếng gáy
u hoài mong nhớ bạn...
Đám mây trắng cân cù như phu trầm,
Cứ từng ngày mang đến những tờ thư
Của Mẹ, của Cha,
Của bao người rất thân đã khuất,
Có cả thư tình*

Gom tự gió muôn phương...
Trên đầu ta
óng ả mảng Thiên đường,
ngun ngút trời xanh trong mắt,
Tìm Tự Do,
ngảng mặt gọi Em về...
Mộng bình yên qua giấc ngủ đơn sơ,
dưới tán lá, lung linh chùm hoa nắng.
Đãm dão hồng
nở giữa chiều xa vắng
lòng bâng khuâng chợt nhớ nụ hôn đầu.
Cuộc hành trình
đã mấy Biển mây Dâu
ngồi thủ đếm
cái Không cùng cái Có
Cánh diều mỏng
lao dao chiều lụa gió
thoảng thơm hồn Thơ ấu
khuất trong ta...
Tiếng sáo nào
đau buốt tiễn Kinh Kha,
thương biết mấy
đầu trang Đời chưa kín...
Vườn ướt đãm hoàng hôn
rực vàng như quả chín.
Đãm cánh cò nán ná đợi qua đêm
Ngày tiếc nuối dài thêm,
nắng lả mình thoie thóp
Đêm cúi xuống, một góc trời choáng ngợp
Kìa chị Hằng!
Lặng lẫy dáng Giai nhân
Hàng bạch đàn mắt lá chợt long lanh
Phút tương ngộ
Niềm vui đãm nước mắt...
Ta ngồi đây
Gởi lòng muôn bến bờ xa lắc
Chén rượu tri âm
thèm quá đến đau lòng...
Có cái gì thoang thoảng giữa hư không,
Mùi nhăn chín
xôn xao dần dơi đến,

Mặt ao rộng, chập chùng muôn ánh nến,
Gió ngọt ngào
như gió của dòng sông
Chuyện cuộc Đời, chuyện trời đất mênh mông
Ta đổi mặt
cùng Thiên nhiên hào phóng...
Một con cá vây đuôi
cả bầu trời dậy sóng,
Ngàn sao kia run rẩy giữa vô cùng.
Áng mây trời muôn thuở vẫn ung dung,
Cho ta gởi mùa vui
cùng trăng sáng...

Xuân Lộc 07/1999

LÊ CÔNG MINH

Xuân Lộc ngày
15-12-1999
Anh Khoa thân
mến,

Nhận được thư
anh có kèm theo bài
viết và dịch thơ ra
tiếng Pháp, tôi thật
vui mừng và ngạc
nhiên. Tiếng Pháp
của anh cùthật, đã 30,
40 năm không dùng
đến nó mà anh vẫn
chưa quên. Anh dịch
rất sát nghĩa, giữ vẫn
và đọc lên rất êm.
Cũng may hồi nhỏ
mình rất khâatiếng
Pháp nên bây giờ
thường thức bản dịch
của anh tương đối trọn vẹn. Rất vui anh Khoa a!

Mình đi vào chi tiết mấy bài dịch một chút cho
vui. Bài đầu tiên (Nơi Em qua...) anh dịch rất sát ý
và nghĩa. Un coup de vent inconnu: đúng như “ý
đồ” sáng tác của tôi - đúng là “un coup!”, un coup
d’État chẳng hạn. Vent inconnu thì tuyệt quá. Muet
de stupeur lại khớp nữa và nhất là Tenter de
chercher thì đúng với tâm trạng của mình, nó bao
hàm một ý nghĩa Engager de chercher một cái gì
đó, mà mình chợt thấy đã mất, và tiên nghiệm là

mình không thể tìm ra nữa mà vẫn tenter, vẫn engager de chercher.

Ce parfum frais: hay quá! Ce parfum frais là cái gì nhỉ? La liberté peut être dégager le parfum frais. Tôi có cảm tưởng qua bài thơ này anh đã hiểu tôi một cách trọn vẹn. Chữ Em (trong bài thơ tôi viết hoa) nó mang một biểu tượng ngoài ý nghĩa một L'amante.

Bài thứ 2 (vầng trăng bạc...) khi gửi sang anh không biết tôi có ghi cái nhan đề không? Nó có nhan đề như thế này: 15 năm sau trở lại Sài Gòn, đó là một bài thơ nói về tâm trạng của một kẻ lưu đày trở về nhìn lại thành phố một thuở đã vô cùng thân yêu với mình. Bên ngoài cái vẻ hào nhoáng, nguy nga đổi khác đó, tác giả nhìn thấy được nỗi đau và xót xa với nỗi đau đó. Bài thơ này đầy ẩn dụ. Anh đã dịch rất tuyệt ở một tầng ý nghĩa. Còn tầng ý nghĩa khuất lấp thì dần dần độc giả sẽ tìm ra.

Trong thư anh đã nêu ra chữ désorienté rất sát (chữ errant tức là phiêu lảng chỉ đúng với gió thôi! Vent désorienté hoặc mal orienté mới hay...)

Chữ vũng nước tôi chưa tìm ra chữ Pháp tương tự. Không phải là L'étang. Phải là vũng nước cơ! Vầng trăng bạc sao không lấp lánh trên bầu trời mà lại tròn tròn trong vũng nước. Cái Đẹp bị vùi dập!

Lá trên cành tượng trưng cho hy vọng, tượng trưng cho sự sống, đang bị dồn vặt (tôi kém quá mà

cũng không có sách vở để tìm ra một chữ Pháp đồng nghĩa với dồn vặt - Dồn vặt là kiếm chuyện làm khó dễ, khủng bối tinh thần... mong anh tìm hộ một chữ!

En me baissant được rồi không cần sur l'eau - cúi xuống là một biểu hiện của tuyệt vọng... chỉ còn một lối thoát là tìm về ký niệm, tìm về dĩ vãng.

Bài ba anh dịch rất trọn vẹn và rất thơ: ce bleu lointain, grand matin, la nouvelle lune... thật là tuyệt.

Nét mày Nguyễn Du... chắc anh đã rõ, nhưng tôi xin nói thêm đó là nét mày của nàng Kiều

Mày ai trắng mới in ngắn...

Nhiều lúc tôi đắm đuối nhìn nét mày của một người con gái thanh khiết như vầng trăng mồng ba, mồng bốn. Lúc đó vừa kính phục vừa sợ hãi cụ Nguyễn Du: một con người vô cùng lão luyện với cái Đẹp.

*

**

Bài thơ tại “điền trang Lộc Xuân” mà tôi đã gởi anh trong thơ trước, cũng là bài thơ đầy ẩn dụ. Bên ngoài là một cuộc sống bình yên, hạnh phúc nhưng bên trong đầy sóng ngầm đá tảng, đầy thao thức, bi thương và cô đơn, đó là cuộc sống và nỗi lòng của tôi trong những năm tháng sống ở đây.

Thư dài, tôi xin dừng bút anh Khoa nhé. Hẹn anh thư sau. Cầu mong anh chóng bình phục mọi bệnh tật. Gởi lời thăm chị và các cháu. Một lần nữa xin nhắc lại: rất vui khi nhận được thư anh. Xin cảm ơn.

Gởi lời thăm Quý đàn anh: Anh Huyến, anh Lai cùng tất cả bằng hữu thân quen.

Thân ái

TB. Thư sau sẽ gửi sang một số sáng tác.

* *Ghi chú của ban phụ trách:*

Ai hữu Lê Công Minh tốt nghiệp Kỹ Sư Địa Chánh 1967, chức vụ trước 1975 là Trưởng Ty Địa Điểm tỉnh Bình Định. Sau 1975 anh lập một tổ hợp do đặc địa hình và hoạt động mặt chống chế độ Cộng Sản, bị bắt, bị kêu án tử hình, giảm thành chung thân. Được tự do vào khoảng 1991, 1992. Hiện cư ngụ tại Xuân Lộc, tỉnh Đồng Nai tức Biên Hòa cũ.